

prihodnje dni že čitali posamezne izjave in da bomo v kratkem našli vsa učiteljska društva med bramborci! R.

Od druge strani smo prejeli:

K tozadevni notici v predzadnjem „Učit. Tov.“ pripominjamo, da se je že opetovano v stanovskih glasilih slovenskega kakor tudi nemškega štajerskega učiteljstva namigavalo, da naj učiteljstvo štajerske dežele v ožigled nameravane regulacije učiteljskih plač opusti vsako skupno akcijo glede obrambnih skladov: Slovenci C. M. D., Nemci Roseggerjev fond. — Mi se popolnoma strinjamo s tem — za zdaj! Ker je kranjsko učiteljstvo v tem položaju kakor štajersko, bi kazalo, da se tudi ono zediní v tej ideji z nami.

Še nekaj o celibatu, ki ni celibat.

Trst, dne 27. februarja.

Res je, da ima vsaka stvar svoje senčne in solnčne strani, kakor pravi neka tovarišica v 7. številki „Učit. Tov.“, ko hoče dokazati, da so samo učiteljice-matere v resnici dobre učiteljice in vzgojevalke. Zdi se, da opazuje tudi ona vso stvar samo od solnčne strani. Po tem sklepu bi se morale postavno poročiti vse učiteljice — takoj, ko pridejo iz učiteljskega, ker le kot matere in očete bodo po taki logiki res dobre vzgojevalke in vzgojevalci. Z isto pravico bi morali trditi, da so vse matere tudi dobre vzgojevalke, zato ravno, ker so matere. V resnici pa vidimo mnogo mater, ki niso baš dobre vzgojevalke. Ravno tako se ne more trditi, da so samo učiteljice-matere najboljše učiteljice, vzgojevalke, svetovalki itd.

Delovanje učiteljice je le takrat pravo in uspešno, ako je večina njenih misli in skrbi le v šoli. Učiteljica je danes kolikortoliko prosta družinskih skrbi, prosta vsega trpljenja, ki se večkrat pojavi v zakonem življenju.

Posveti se lahko samo šoli, kar je tudi njena sveta dolžnost, ker se je odločila za ta poklic bodisi iz prave ljubezni do njega, bodisi — da povemo bolj po vsakdanje — zato, da bo preskrbljena za življenje. V šoli uči, vzgaja svojo mladino z nekakim veseljem, z veliko ognjevitostjo. Saj bije tudi v njenih prsih nežno čuteče žensko srce. V šoli se čuti učiteljica doma, tu dobi mesto, kjer lahko razvija svoje delovanje, ki se pa ne sme cepiti na preveč strani. Pride iz šole domov, se lahko mirno odpočije, si nabere novih moči, da bo mogla priti jasnega in vedrega čela zopet med svoje malčke in nadaljevati zapričeto delo. Ostane ji še dovolj časa, da si uredi svojo malo ekonomijo in da vzame knjigo ali časopis v roke, da si izpopolni svoje znanje in širi svoje obzorje; saj mora vendar napredovati z duhom časa. Z zanimanjem opazuje lahko razvoj vseh domačih umetnosti in deluje v prid mladine in naroda sploh.

Drugače pa je potem, ko se učiteljica omoži. Razne slabosti in nadloge, ki so navadne posledice zakonskega življenja, jo premnogokrat odtegnje šoli in mladini. Večina misli in skrbi omožene učiteljice mora biti — če je prava zakonska žena in mati — na lastnem domu, pri možu, eventualno otrocih. No, in tedaj je ona ljubezen in skrb do šole in mladine gotovo za mnogo procentov manjša. In kako ne! Saj ima učiteljica sedaj moža, bitje, ki mu je posvetila življenje; ima otroka, ki mu je dala življenje! Nima li tu zakonska žena dovolj opravila, če hoče vestno izpolniti dolžnosti matere in žene?

Če pa zapušča otroke, svoj najdražji zaklad, toliko in toliko ur na dan v varstvo služkinje, potem naj mi dotična omožena tovarišica ne govori o nasvetih negovanja otrok, ker njena zasluga je le ta, da je dala otroku življenje. O negovanju in vzgoji njenih otrok bo pa govorila njena služkinja ali druga zato plačana tuja oseba, ki se pravzaprav peča s tem. Sama taka mati zna pa o tem povedati toliko, kolikor njena neomožena koleginja, ki tudi vzgojujejo tujo dečo.

Enako je z gospodinjstvom. Vemo, da je velika večina neomoženih učiteljic, ki so iz raznih vzrokov prisiljene, da vsaj deloma vodijo lastno ekonomijo, kolikor jim dopušča čas!

Poudarjam, kolikor jim dopušča čas! Redno gospodinjiti same ne morejo. So dnevi, ko je učiteljica v šoli n. pr. od 7³⁰ zjutraj do poldne, od 1³⁰ do 4. popoldne; to je posebno v zimskem času, lahko rečemo od noči

do noči. In omoženim učiteljicam se tudi ne godi bolje; tudi one nimajo za gospodinjstvo nič več časa na razpolago kakor njihove neomožene tovarišice. Glavna vloga gospodinjstva je zopet v rokah služkinje.

Ni res torej, da more le omožena učiteljica dajati potrebne nasvete glede gospodinjstva. Iz lastne izkušnje zna svetovati omožena ravno tako kot neomožena učiteljica.

Sklepam z vzklikom: Možite se, tovarišice, saj vam tega nihče ne brani, ni branil in vam tudi odslej ne bo! Premislite pa dobro, preden si naložite dvojno breme, da ne pridete z dežja pod kap.

Vedite pa, če niste bile pred zakonom delavne, vestne, skrbne in dobre učiteljice, boljše tudi po zakonu ne postanete.

Ne verjamem, da je ravno zakon tisti stroj, ki pretvarja slabe učiteljice v dobre.

O — anka.

K vprašanju o možitvi učiteljic.

Cenjenim tovarišicam.

Nasprotje, ki je nastalo med nami, nam ne bo v korist. Učiteljice tvorimo polovico močne učiteljske organizacije ter složne smelo zahtevamo, da nas uvažejo cenjeni tovariši ter z njimi vsa javnost. Me imamo isto izobrazbo, imamo iste dolžnosti ter zahtevamo iste pravice, ki jih uživajo naši stanovski sodružniki. Tega nam naši tovariši ne morejo zameriti. Bojevati se hočemo z njimi za blagor našega stanu, podcenjevati pa nečemo in ne smemo same sebe, biti hočemo z njimi enakopravne.

Nerazumljivo se mi zdi, ako hoče gđ. tovarišica krčiti naše pravice. Pravico do življenja, tudi do zakonskega življenja, ima do danes vsak državljan v svojem poklicu, razen istih, ki so pod prisogo posvetili svoje življenje Bogu. Da bi se baš me učiteljice ne smele poročiti, to je krajanje naših stanovskih, krajanje naših človeških pravic! Ravno nas bi ne smel nikoli ogrevati žarek domačega ognjišča, ravno me bi ne smele imeti onega domovja, ki je idealni ženi malo njeno kraljestvo. In kdo na svetu ima pravico uničiti ženi prirojen instinktivni nagon, da postane mati? Z vsem svetom se ji ne more nadomestiti blaženega trenutka, ko drži v naročju ter ljubezno lastno dete, nihče bi ji ne smel kratiti nepopisne sreče ter onega brezmejnega sladja, ki ga čuti njeno srce, kadar zasliši besede „moja mama“. Žena, ki te naravne, najlepše vezi ne more razumeti, nima sreče, nima ljubezni do otrok ter ni nikoli idealna vzgojiteljica — ali pa do danes vara samo sebe.

Ako nekaterim gđ. tovarišicam možitve ni po volji, nihče jih ne bo silil in noben zakon jim te ne bo veleval. Da pa si hočejo dati prepovedati poročiti se, je popolnoma nerazumljivo. Vse se bori za svobodo, vse si želi prostosti, žena prodira kot taka na površje, in me pa naj bi se odrekle same svoji pravici, naj bi se same pomagale kovati v okove?

Neznana tovarišica trdi, da poročena učiteljica ne postane boljša učiteljica. Cenjena tovarišica živi le svojemu vzvišenemu poklicu, in prav je! Toda ostala bi vestna gotovo tudi kot poročena učiteljica, kot mati! — Dobra učiteljica postane kot mati še boljša odgojiteljica. S tem niti najmanjšega predbacivanja tovarišicam. Marsikateri pa bo pokazala prihodnost, da temeljito pozna otroško dušo le mati, da je dana le nji ista globoka ljubezen do otrok, da ima ona podvojeno potrpežljivost s svojimi učenci. Tudi dete samo se bo še z večjim zupanjem oklenilo svoje učiteljice, zroče v njo dobro mamno njenih otročičev. To naravno, lepo razmerje med učiteljico in učenci je že samo trden temelj dobrim uspehom na polju vzgoje in pouka. Toliko vestne, samozvestne in ponosne pa smo tudi v svojem lepem poklicu, da lahko zavračamo vsako nezaupnico nam — poročenim. Ako pa so vas vedli gotovi slučajji do nasprotnega prepričanja, tedaj preudarite, če bi bila ista tovarišica neomožena delovala mnogo bolje. Dvomim! Vestnost in delavnost je čednost, ki jo lahko in najgoji žena, ki pa brez nje ravno tako lahko živi neporočena. Kdor si je do let, ko vstopi v zakon, ni pridobil, si jo bo težko priboril v življenju, komur pa je bilo vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti v ponos in uspehi v šoli v veselje, ta, drage tovarišice, bo vestno deloval tudi v prihodnje. Kar pa se tiče križev, težav, skrbi itd., pa je

osebna stvar. Komur je naloga pretežka, komur je ni mar, naj jo blagovoljno odkloni, kdor pa si jo prostovoljno naloži, jo bo dovršiti moral sam. Ako je naše delo napornejše, ako si moramo čas dobro razdeliti, v šoli moramo in hočemo biti, ter smo — učiteljice z dušo in telesom.

Pravite, da smo slabe gospodinje. Seve, mladost je bila posvečena nauku in vse življenje šoli. Ne dajamo pa si same slabih naznanil, da smo za kaj drugega nezmogljive. Kako da bi si razumna učiteljica ne mogla prisvojiti tega, česar se v kratkem času privadi preprosto dekle! Tuintam smo videle že kaj koristnega, treba le dobre volje in pridnosti in v kratkem času lahko nadkriljuje razumna učiteljica marsikatero dekle, ki se je vzgojevalo le za gospodinjstvo, pripravljalo le na možitev. Torej nikar toliko ironije o organizaciji žen ter o posvetovanju pri gospodinjstvu.

Tudi slabe matere smo! Pač huda beseda za nas odgojiteljice! Toliko staršev nam izroča svoje otročiče. Le nekaj ur so nam na dan izročeni, in vendar zahteva svet, da se plod naše vzgoje kaže na vsem otroškem početju, da vzgojujemo in pripravljamo otroka za življenje. In svoje lastno dete, ki nam je najdragocenejši zaklad, ki ga ljubimo z vso silo prave materinske ljubezni, ki ga hočemo čuvati kot zenico svojega očesa ter mu srčno rade darujemo vsako pristoje minuto, njega bi ne mogle vzgojevati? Nihče ne more biti porok za svojega otroka, temmanj mati, ki ni vzgojiteljica. Izobražena žena, ki pozna načela vzgoje, ne bo nikoli nesreča otrok in rodovine, če ima le dobro voljo in blago srce. Niti kot učiteljice niti kot gospodinje, najmanj pa še kot matere zaslužimo tako slabo kvalifikacijo in to še od strani tovarišice.

Vsaka poročitev, posebno možitve samostojnega dekleta mora biti dobro preudarjena. Ako se omoži katera koleginja pod naš stan, ako poroči človeka, ki ni nič, ta naša tovarišica bi bila mogoče zašla tudi sama na pota, ki bi našemu stanu ne delala časti, in ne vem, če bi bile ravno na njo kolegije ponosne. Kar pa se tiče „objokane, zastražane, v stare cape zavite omožene učiteljice“, to mora biti neka osebna mrznja, ki ni v našo čast. Mislim pa, da ni čestitati možu, ki bo dobil ono razumno, izobraženo in inteligentno ženo, pri kateri vselej prevladuje razum, ki tako odločno zametuje srce. Brr — rečemo tudi me, brr — pred tako brezsrčno, torej le enostransko izobraženo odgojiteljico naše, ljubezni toli potrebne mladine. Štajerka.

Nekaj k zvišanju naših plač.

(S kranjskih hribov.)

Bilo je v počitnicah lanskega leta, to je malo poprej, kakor se je pisalo 1910., ko me je obiskal tovariš Slomškar. Razveselil sem se ga, kakor se sploh jaz hribovec razveselim vsakega olikanega človeka, posebno pa še tovariša, ki je odkrit in mi vse zaupal! Pogovarjala sva se, kakor sploh naš stan zahteva — o šoli. Od šole sva šla na okolico, na ljudstvo itd. Slednjič sva prišla tudi do organizacije. Vprašame: „Kaj, ali si že vpisan v Slomškovo Zvezo?“ „Ne, sem pri naši Zvezi!“ mu odgovorim. Bila sva si odkritosrčna med štirimi očmi. Ker je bolj zgovoren kakor jaz, mi je začel razkladati, kaj in kako bodo vse poslanci S. L. S. storili, da se nam zvišajo plače, posebno se za to potrudita Jaklič in Ravnika. Da, poslanec Jaklič je za gotovo in čisto za res obljubil, ravnotako Ravnika, da z mesecem vinotokom dobimo brez razlike na oženost ali samstvo 25% zvišano plačo, in če meseca vinotoka ne, pa vsaj ob novem letu, pa gotovo, kakor je gotovo amen v očenašu! Le kar Slomškar naj postane! — „Veš kaj,“ mu odgovorim, „tisto presedlanje me ne veseli. Saj veš, kako pravijo razumni ljudje takemu možu, ki jaha vsak dan drugega kozla, ali na vero ali za denar! — No, pa če imajo ljudski poslanci na podlagi katoliške vere kaj sreče, nam bodo vsem zvišali plače, saj se trudimo vsi za ljudsko izobrazbo, ako sem prav jaz pri Zavezji, ti pa Slomškar.“

Pa glej! Danes je že potekel mesec februar leta 1910., pa še ni nikjer tistega 25% poboljška! In tovariši, ne da bi morda bili hudi name! Najbrž sem kriv vsega jaz, ker se nisem dal vpisati v Slomškarijo? Zagotavljam vas, tovariši, da se bom kar precej dal zapisati

v Slomškarijo, samo da dobimo vsi enake plače!

Ali najbrž je še eno mogoče! Moj tovariš Slomškar ni dobro razumel poslanca tovariša Jakliča, zakaj to se spominjam, da letnice ni imenoval: ali letos vinotoka ali pa v novem letu, da bodo plače zvišane. Kadar bodo, takrat gotovo sporočim!

Pozdrav vsem stradalajočim tovarišem!

Vijolicea.

Ustava za Bosno in Hercegovino.

Nova ustava za Bosno in Hercegovino, ki smo jo omenili v zadnji številki, določa, da učitelji in železničarji ne morejo postati deželni poslanci.

Literarna zgodovina narodnega gospodarstva.

Izbrani eseji.

Spisal F. L. Tuma.

Stari vek.

(Dolge.)

V nekaterih teh teokracijah je duhovniška kasta fizično in moralno prevladala vse druge in ni nam težko umeti, da so te dežele najkonzervativnejše in se zato tudi z največjo vnemo in srditostjo zapirajo proti vsakemu vplivu od zunaj. Tak tip je tibetska državniška organizacija.

Kjer pa vidi glava skupine svojo edino nalogo v obvarovanju tradicije, ki se brez težav prenaša ustno od enega pokolenja na drugega, tam se razen redkih zapiskov zgolj tehnične vsebine ni mogla razviti nobena samostojna ali pomembnejša literatura.

Drugi in za nas važnejša ljudska skupina starega veka je oni svet, ki nam je znan pod imenom antike: to so bujne filozofske Atene in vojaški, svet obvladujoči Rim.

Stari Grki se nam zde eden najkrasnejših narodov zgodovine. Pričeli so tudi oni s strogo teokratsko organizacijo, ali njih vera je bila nekaj človeku izredno blizega. Kakor jim je ustvarila božanstva bujna fantazija pesnika Homera, tako je bila na njih vera nekaj razumu podrejenega — zato je tudi tako hitro in lahko zmagal posvetni element nad cerkvenim — in po drugi strani je odgovarjalo umetniškemu razpoloženju njih duše.

Do Hezioda, okolo 800 let pred Kristom, je bila državniška struktura Grkov strogo teokratska. S Talom (620—550 pred Kr.), enim izmed sedmih grških modrijanov, se prične razvijati abstraktno premišljevanje. Peto stoletje pred Kristom pomenja za Grško dobo prosvetljenja. Kjer je zmagal um nad tradicijo. Tuintam prodero še stari duh in žanje svoje triume: pobožni vernik Sokrat je obojen brezbožja in izpiti mora zato strup, ali pričeni s Talom je zmagala do Platona vendar teologija nad teologijo; vera brez kritike se je morala umakniti pozitivnemu znanju.

Iz estetično-filozofskega zrna stare grške teokracije se je razvila polagoma veda astronomije, fizike, matematike in iz slednje zlasti geometrija, ki je veljala dolgo kot nekaj najbolj pozitivnega, s čemur se mora pečati človeški um.

Nič več ni dajala značaja grški strukturi duhovništvo in cerkev; na to mesto so stopili njeni posvetni misleci. Novo sredotočje je postala država in kar je z njo v zvezi: ustave, socialni organizmi, vzgoja. Vsakdo, ki se je zanimal na Grškem za socialno vprašanje, je govoril in pisal o — idealnih državah.

Stare teokracije so smatrale kot svojo najvišjo nalogo, da ohranijo stvari take kakor so; grški filozofje so jih hoteli premeniti v smislu svojih utopičnih projektov in če ne gre mirnim, postavnim potom, magari s silo — kakor je dolgo upal Platon, da izvede ta ali oni knez grških držav njegovo idealno državo v praktično življenje.

Izhodišče pri tem vprašanju so jim bila zgolj etična načela in največ svojega časa so posvetili pravičnosti, ker so jo smatrali za temelj dobri državni organizaciji. Podlaga državniške umetnosti bodi stvarno znanje — odtod znani Platonov izrek, da ne bo prej konec nesrečam in nezgodam, dokler ne bodo vladarji sami filozofi edini vladarji. Pokolenje in imetje je nekaj brezpomembnega — znanje in osebne

vrline so edini faktor, ki smemo po njem ceniti človeško vrednost.

Če hočemo na kratko karakterizovati vse to stremenje, potem nam je bo označiti kot hrepenenje po harmonično umerjenem življenju, ki je njega smoter splošna blaginja vseh državljanov.

Literarno so razpravljali o gospodarskih vprašanjih torej ne kot samonamen, ampak v toliko, kolikor je sodilo v okvir take idealne države. Kakor so se imeli vsi privatni interesi podvrežiti splošnosti, tako ima tej služiti tudi ekonomija.

Platon (429—347 pr. Kr.) nam je prav karakterističen pojav.

Časi, v katerih je živel ta mož, so bili na Grškem kaj burni. Peloponeske vojne, rivalstvo s Šparto, atenski zofisti in notranji strankarski prepiri so zastrupljali vse javno življenje, in tako ni čuda, če ni nastopil samo kot filozof, ampak tudi kot prvi grški reformator. Mnogo izkušenj, ki si jih je nabral na mnogoštevilnih potovanjih, kjer je imel priliko seznaniti se z raznimi tedaj znanimi filozofskimi šolami, tako zlasti v Megari z Evklidom, v katerega megarski šoli so gojili še vedno staro Ksenofonovo eleatsko filozofijo, in njegov stik s Pitagorejci so mu razširili obzorje in ko je prišel s štiri-desetim letom v Atene nazaj ter ustanovil svojo akademijo, se je v resnici potrudil zbrati vse te svoje izkušnje in misli v enoten zistem „Pilateje“.

Vse stremenje mu je bilo seveda, času primerno, idealna država kot praktično uresničenje ideje o dobrem. Ta smoter se mu je zdel tako visok in edino sposoben, da privede človeštvo do splošne telesne in duševne blaginje, da mu je hotel absolutno podvrežiti vsak privatni interes. Skupnost imetja in žene se mu je zdela v ta namen kot eden kardinalnih predpogojev. Tako je bil Platon prvi teoretični komunista.

Ali ta smoter je tako vzvišen, da ga nikakor ni mogoče doseči brez žrtvovanja velikega dela človeštva. Borba in delo za vsakdanji kruh odteguje meščane od te visoke poti; zbuja jim dobičakarstvo in pohlepnost — zato je treba tisti del državljanov, ki naj bodo nositelji in borilci take idealne države, ekonomsko odtrgati od vseh skrbi za vsakdanje telesne potrebe. Produkcijo morajo opravljati sužnji in tujei, da se more posvetiti elitno meščanstvo zato edino in docela javni službi. Materialne skrbi so mu nekaj nevrednega za vsakega prostega človeka. Ponižujejo mu duha in jemljejo telesu najboljše moči. (Dalje.)

O možitvi tržaških učiteljic.

Članek kolegije Slavice v zadnji številki „Tovariša“ mi jako ugaja in ne dobim niti enega stavka, ki bi mi mogla ugovarjati. Tam je pač vse tako kakor sama mislim, samo da v lepši obliki. In jaz, ki tako pravim, sem tudi tržaška učiteljica. Niso tedaj vse tržaške učiteljice sprejele ono resolucijo ter glasovale zanjo, pač pa je res, da se o nji sploh ni glasovalo. Tudi društveni tajnik „Trž. učit. društva“ je bil slabo informiran, ko je trdil, da je večina tovarišic odobrila referat g. Gregoričeve, saj je bilo pri onem sestanku dovolj oporekanja, do pozitivnega rezultata pa tedaj ni prišlo, ker je bila ogromna večina tovarišic nepriljavljena, in to posebno radi tega, ker je vse zbegala ona postavka o penziji. Misli so si namreč: boljše nekaj malega brez ubijanja kakor mnogo z odgovornostjo in skrbjo na dve strani. Sedaj pa, ko so vse o stvari nekoliko bolj razmišljale in uvidele, da je zahteva po penziji morda nekoliko presmela, so vse razen g. Gregoričeve in le par njenih pristašic za zakon. Tedaj izmed okoli 30 tržaških slovenskih učiteljic so le tri učiteljice proti možitvi. Zato je pač nekoliko nepremišljen in neopravičen napad kolegije Slavice na „druge slov. tržaške kolegije“, ki so prišle „do tega obžalovanja vrednega sklepa“. Jaz sem tudi mnenja, da ona učiteljica, ki se je poročila iz resnične nagnjenosti, ne ozira se na to, ali je njen izvoljenec dobro situiran ali ne, je veliko bolj idealna kot ona, ki je pred poroko natančno do vinarja vse preračunila, ali ji bo to kazalo. Ako ji to kaže, pa naj si bo oni, ki je prosil njene roke, naj še tako zopern, ga vzame; ako ji ne kaže, naj ji bo še tako simpatičen, pa ne. Prva je vzela onega, ki ga je ljubila, četudi ni bil v sijajnem položaju. Sedaj ima morda družino in ona napenja vse svoje moči, da olajša ekzistenco ljubljenu možu in otrokom. Ali ni to idealno? Veliko manj

idealno ali celo popolnoma neidealno bi bilo, ako bi se ona poročila z dobro situiranim ali obsovrženim možem, le da bi živila udobno in sijajno. To se mi vidi naravno — prostytucija. Otroci takih družin bi gotovo bili mnogo slabše vzgojeni kakor v onih družinah, katerih člane veže verna ljubezen, ki je zmogla največjih žrtv, da le svoje ljube osreči. Kar zadevja vršenja dolžnosti v šoli, prav pravi to. Slavica, da imamo šolski zakon, učne načrte, nadzornike itd., kar vse bi ravno tako gledalo na vršenje dolžnosti poročenih kakor neporočenih učiteljic. Naravnost nesmiselnost se mi vidi preveliki altruizem v obliki skrbi za bodoče učiteljice, ki bi baje bile brez službe. Ako bi bil učiteljicam dovoljen zakon, bi pač starši izvajali konsekvence in bi skrbeli, da ne bi bilo več take hiperprodukcije učiteljic. Dali bi svoje hčere izobraziti za kak drug stan. Saj je dandanes ženski odprta pot na vse strani in na vsako polje. Nesmiselnost bi pa bilo tudi skrbeti za bodoči naraščaj učiteljic in sedanjemu ne pripomoči do izboljšanja stališča. Ako bi se sedanjim pomaglo, bi bilo s tem pomagano tudi onim, ki se bodo v bodoče posvečale temu stanu. Pa poglejmo k moškim kolegom! Ali bomo zaradi mladega moškega učiteljskega naraščaja vrgli starejše učitelje med staro šaro, le da mlajši pridejo do kruha? Morda se bo iz istega vzroka celo zahtevalo, da učitelj izgubi službo, ko se poroči, da bodo lahko drugi sedli na njegovo mesto? Aut — aut! Ako zaradi mlajših učiteljic zahtevamo, da starejša ne inej službe, moramo isto zahtevati za učitelje, ali pa obojim dovoliti, kar jim gre po božjih in človeških zakonih.

Da se za hipček vrnem k zgornji trditvi, da je le minimalen del učiteljic proti dovolitvi možitve učiteljicam, omenjam, da je ravno iz onega dela učiteljic, ki so za možitve, prišel prvi dopis iz Trsta, ki zagovarja to stališče, ki mu je sledilo še več v tem smislu. O tem priča tudi krasni in skrbno sestavljeni referat tovarišice Pakiževe, ki ga, upamo, objavi v „Tovarišu“. Summa summarum: Doslej je bila edina g. Gregoričeva, ki se je upala zagovarjati nasprotno stališče, saj zadnji in predzadnji članek v „Tovarišu“ pod šifro x+y in O. S., ako ga ni ona spisala, se je rodil po mojem mnenju nedaleč od nje in pod njenim vplivom ter bil spisan od ene teh treh njenih pristašic. Članek pa, ki zagovarja možitve, je več, iz tega se da sklepati, da ni večina na nasprotni strani.

Ako se je spočetka tako dozdevalo, je bilo tedaj le zaradi one postavke o penziji, kakor zgoraj omenjeno. Da so sedaj tudi one, ki so takrat odobravale referat Gregoričeve, odobravale referat tovarišice Pakiževe, je jasen dokaz, da so tudi te po treznem razmišljanju prišle do spoznanja, da stališče g. Gregoričeve ni pravo. Ali jih smemo zato napadati? Ali zaslužijo očitanja člankarice x+y? Obsodbe vreden se mi vidi le oni človek, ki spozna zmoto in vztraja v nji, a oni, ki razmišlja sam s svojo glavo o kakršnibodbi stvari in po tem uravna, oziroma eventualno izpremeni svoje naziranje, je spoštovanja vreden.

Tudi poročilo o sestanku trž. učit. društva vsebuje nekoliko netočnosti. Že fakt, da se g. Gregoričeve družba huduje, da so nekatere kolegije odobravale referat Pakiževe, ki so prej morda nji pritjevale, dokazuje, da je bil ta referat popolnoma drugačne, prvemu nasprotujoče vsebine. Ni tedaj točno poročilo, ki pravi, da je Pakiževa prišla skoro do istih rezultatov. Ona namreč zahteva brezpogojno pripuščanje možitve, med tem, ko se resolucija g. Gregoričeve že v prvi točki odločno izjavlja proti možitvi in še-le v tretji točki milostno dovoli, da se odpravi celibat.

Ni pa res, da je odveč vsaka beseda o tem predmetu, ker so se Italijanke postavile proti možitvi. Ako so one iz kateregasilodi vzroka zavzele to stališče, ne smemo mi capljati za njimi in slepo skleniti, kar so one sklenile, tudi ako se to upira zdravemu razumu. Tudi to se mi vidi poniževalno, da ne smem misliti s svojo glavo in povedati svojih nazorov, tudi tedaj, ako je slučajno večina nasprotnih nazorov. Vemo sicer, da magistrat ne bo uvaževal naših nazorov in da bo sklenil, ako bo sploh kaj sklenil, to, kar zahtevajo one, že zaradi tega, ker so Italijanke in ker so v večini. Naši sklepi bi torej nič ne izpremenili na stvari, ali svoje nazore vendar smemo povedati. Mislim pa, da bo vsa ta vojna za možitve in proti nji pustila tako vreme, kakor ga je našla.

Končno naj omenim še, da je referat g. Pakiževe spremljalo glasno odobravanje in burno ploskanje ter da ni res, kakor bi se dalo sklepati iz članka x+y, da so naši moški kolegi zabavljali in se zabavali. Oni so vzeli stvar tako stvarno in resno, kakor pač zaslu-žuje predmet take važnosti. J.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Slovenska Šolska Matica. V seji dne 13. februarja t. l. se je konstituiral odbor za prihodnjo triletno dobo naslednje: podpredsednik dr. Janko Bezjak, blagajnik Jakob Dimnik, tajnik dr. Ljud. Pivko, knjižničar Ivan Krulec. Ker biva tajnik v Mariboru, del tajniških poslov pa se mora izvrševati v Ljubljani, je prevzel vodstvo evidenc članov in ekspedicijo knjig začasno odbornik Fr. Gabrček. — Knjige za leto 1909 so bile že dotiskane ob novem letu; da jih večina članov še sredi februarja ni prejela, so krivi zadržki v Bonačevi knjigovozni. — Blagajniško stanje je precej ugodno, dasiravno se je pri letošnjih publikacijah prekoračil proračun za kakih 200 kron. — Dosedanji poverjenik za Ljubljano, Fr. Gabrček, je odložil poverništvo. Sklenilo se je zaradi lažjega poslovanja razdeliti poverništvo za Ljubljano. Poverništvo za učitelstvo je prevzel Jakob Dimnik. — Za leto 1910 je sklenil odbor izdati naslednjih petero knjig:

1. Pedagoški Letopis, X. zvezek.
 2. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli. Spisal Luka Lavtar. II. snopič.
 3. Šola in dom. Spisal Dragotin Pribil. III. snopič.
 4. O kemičnih poizkusih v ljudski šoli. Spisal Alfonz Vales.
 5. Zgodovina Slovencev. Spisal dr. Ljudevit Pivko. II. snopič. (Poljudnoznanstvena knjižnica 3. zvezek.)
- Ker je tiskarna pomotoma natisnila 20.000 Spominskih listov za dečke, namesto 10.000 za dečke in 10.000 za deklice, se je sklenilo paročiti dodatno še 20.000 listov za deklice. Z „Učiteljsko tiskarno“ je treba skleniti pogodbo za razprodajo Spominskih listov. — Kot I. zvezek šolske izdaje slovenskih klasikov izide v založbi Slovenske Šolske Matice Prešernov „Krst pri Savici“ z uvodom in komentarjem dr. Jos. Tominška. Kot II. zvezek pride eventualno v poštev „Antologija slovenskega pesništva“ prof. J. Westra.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo ima v nedeljo, dne 6. marca, o b t r e h popoldne, na I. mestni šoli redni letni občni zbor. K mnogobrojni udeležbi vabi o d b o r.

Jubilejska samopomoč. Pozivu za plačilo letnine in zadnjih dveh smrtnih slučajev, se še niso vsi člani odzvali. Dotični, ki še dolgujejo, naj gotovo v osmih dneh poravnajo one zaostanke, ker red mora biti, terjati pa je nadelžno in tudi stroški so. Članov je sedaj 239. Predsednik.

Štajersko.

Socialni odsek „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ zboruje v nedeljo 6. marca t. l., ob 2. uri popoldne v deški okoliški šoli v Celju. Vzpored:

1. Račun za leto 1909.
2. Poročilo o sedanjem položaju odseka.
3. Socialne zadeve in dopisi.
4. Slučajnosti.

Učit. društvo za brežiško-sevniški okraj je zborovalo ob srednji udeležbi dne 9. prosinca t. l. v Rajhenburgu.

V društvo so vstopili tov. Ivan Mohorko, nadučitelj, Julija Petrinčičeva, učiteljica, oba na Blanci, in tov. Mila Širceljeva na Zdolah.

Po presrčnem pozdravu naznanja tovariš predsednik, da so pravila „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ potrjena in da se vrši prva glavna skupščina 4. aprila t. l. Na tej skupščini bo predaval ravnatelj Schreiner.

Nato poda letno poročilo.

Društveni imenik izkazuje za lansko leto 57 rednih, 4 podporne in 1 častnega člana, skupaj 62 udov. Število rednih članov je naraslo od leta 1908. na šest. Kot vesel pojav se mora zabeležiti, da je število rednih članov v zadnjem desetletju od leta do leta naraščalo in je bilo od lani do sedaj najvišje.

Tri šole niso v društvu zastopane. Polnoštevilno je sedaj zastopanih deset šol. V obeh okrajih je bilo lani skupaj 19 učit. oseb, ki so stale izven društva, to je 26% vsega učiteljstva. Ker jih od teh pripada nekaj drugim učiteljskim organizacijam, je število neorganizovanega učiteljstva v naših okrajih prav majhno. Zborovanj je bilo vse leto pet. Pri prvem zborovanju je bilo navzočih 28 članov (52%), pri drugem 26 (48%), pri tretjem 34 (63%), pri četrtem 36 (66%) in pri petem 32 (59%). Daljših predavanj je bilo pet. Društvo je imelo dohodkov 487 K 44 h, stroškov pa 432 K 47 h. Ostanek 54 K 97 h.

Zanimivo predavanje tov. Jamska o „Kmetijstvu in šoli“ so poslušalci pazno poslušali. Ob koncu predavanja predlaga tov. predavatelj sledečo resolucijo:

Sevniško brežiško učit. društvo priporoča, da pripravljaj osemletna šolska doba na poznejše obilgate kmetijsko-nadaljevalne tečaje, ki se naj vrše na od države subvencioniranih kmetijskih posestvih in katere naj vodi ljudsko-šolski učitelj, ki je dovršil enoletni tečaj na poljedelski šoli. Frekventantom kmetijsko-nadaljevalnih tečajev se nudijo vojaške ugodnosti. Končno pa se učit. društvo opozarja, da bi z ozirom na prešibka telesa, pomanjkanja šolskih posestev in nezrelost ljudskošolskih učencev za kmetijska vprašanja ne kazalo uvesti teoretično-praktičnega poljedelskega pouka v že v ljudsko šolo. Edino teoretični pouk v kmetijstvu se pa smatra kot nesmisel.

Srednješolski vestnik.

**** Za ravnatelja** na drugi državni gimnaziji v Ljubljani je imenovan šolski svetnik dr. Janko Bezjak.

**** Tretji roditeljski večer** na II. drž. gimnaziji v Ljubljani se je vršil v smislu zadnjih navodil dež. šol. sveta glede protialkoholnega gibanja med srednješolsko mladino. Ravnateljstvo je naprosilo abstinenčno društvo „Abstinent“ za predavatelja, ki bi obrazložil staršem, go-spodinjam, pa tudi mladini sami pomen abstinenčnega gibanja in škodljivi vpliv alkoholnih pijač. Naproseno društvo se je odzvalo in je poslalo društvenega predsednika I. Kalana, ki je v poljudnih besedah govoril o naših „tekočih sovražnikih“. Roditeljski večer je bil dobro obiskan; došlo obštevno in dijaštvo je napolnilo prostrano telovadnico.

**** Prof. Zelenik umrl.** V Ptujju je dne 25. p. m. umrl prof. Zelenik, bivši dolgoletni načelnik ptujskega okrajnega zastopa, ko je bila še ta korporacija v slovenskih rokah. Bil je izvrsten šolnik in vrl rodoljub.

**** Maturo** so napravili v ponavljalni dobi na goriški gimnaziji: Avgust Bratina iz Odlice, Ludovik Brešan iz Podgore, Václav Lestan iz Orehovalj, Fran Marcegaglia iz Kormina in Kamil Miheljak iz Laškega Trga.

**** Iz srednješolske službe.** Učiteljski kandidat dr. Franc Mischitz je pripuščten k poizkušnji praksi na državni gimnaziji v Kranju.

**** Pridni realei.** V Bambergu na Bavarskem je dobival bančni ravnatelj Ludvik pisma, v katerih se grozi njemu in njegovemu sinu s smrtjo, ako ne odpošlje na gotov naslov v določenem roku 300.000 mark. Polcija je iztaknila pisca teh pisem v osehah dveh 13 letnih realcev.

Književnost in umetnost.

Knjige Slovenske Šolske Matice za leto 1909. so se razpošiljale zaradi zadržkov v knjigovoznici šele meseca februarja. Člani prejmejo petero knjig: 1. Pedagoški Letopis, IX. zvezek. 2. Nazorni nauk za 2. in 3. šolsko leto, 3. snopič. 3. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli, spisal Luka Lavtar. 4. Prosto spisje v ljudski šoli, 2. snopič, spisal M. Lichtenwallner. 5. Zgodovina Slovencev, 1. snopič, spisal dr. Pivko. (Poljudno znanstvena knjižnica, 2. zvezek.)

Zvonček. Vsebinska 2. in 3. številke je ta-le: 1. Žalost na potovanju. E. Gangl. Pesem. 2. Strugar Pavel Pavlovič. Teodor Strom — Fr. Ločnikar. Povest s podobo v barvotisku. 3. Zapoje mi ptičke! Bogumil Gorenjko. Pesem. 4. Bogomil golobček. Rado Majovšek. Povest. 5. Helidor in Andreja. F. S. Povest. 6. Zvonimirkove sanje. P. St. Polenčan. Povest. 7. Spomladi. Simon Palček. Pesem s podobo. 8. Louca. Vilko Mazi. Bajka. 9. Materina ljubezen. I. P. Ovetan. Podoba iz vasi. 10. Ribji orel. Podoba. 11. Gođec Polkec. Fran Košir. Povest. 12. Veverica. P. St. Polenčan. Bajka. 13. Naš ded. Bogumil Gorenjko. Pesem. 14. Ujedne ptice. Lad. Ogorek. Poučna črtica s podobami. 15. Pepelčica, Victorien Auriy — Fran Jordan. Povest. 16. Brkati sér. Podoba. 17. Domo-tožje. Bogumil Gorenjko. Pesem. 18. Važnost železnice za promet in kulturo. I. P. Ovetan. Poučna črtica. 19. O škrtu. Ognjeslav Gruđen. Pesem. 20. Fantje od fare. E. Gangl. Pripovedka. 21. Nepremišljenost. S. P. 23. Lažniva Danica. Mara Gregoričeva. Igra. 23. Jezero solzá. M. Preinfalk. Povest. 24. Boj s petalinom. Leon Poljak. Pesem s podobo. 25. Prazna vreča ne stoji pokonci. Leopold Šmole. Povest. 26. Kako se je godilo vrbau v letošnjem snegu. Peter Strgulca. Povest. 27. Tožna pesem. Bogumil Gorenjko. Pesem. 28. Iz šolskih zvezkov. 29. O solnčnem zahodu. Zlatko. — Bolnikova pesem. Bogumil Gorenjko. Pesmi. 30. Pouk in zabava. — Priporočajte in širite „Zvonček!“

Kulturno delo.

„Slepa ljubezen.“ Dne 19. in 20. t. m. so na šolskem odru v Krškem predstavljali A. Peskovo „Slepo ljubezen“. Obštevno je obakrat prostrano šolsko dvorano popolnoma napolnilo. Razen dveh so bile vse druge moške in ženske vloge razdeljene tako, da je bilo v njih zastopano učiteljstvo vseh posameznih v „Posavski krožek“ spadajočih šol. Igra je vsestransko tako dobro uspeła, da je igralcem, kakor tudi pisatelju le častitati. Iznenadilo nas je sigurno nastopanje šolske mladine, ki je pri tej priliki